

Брюксел, 28 май 2025 г.
(OR. en)

9072/25

LIMITE

SAN 238

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Мерки на ЕС за превенция, включително намаляване на употребата на тютюн и алкохол — <i>Обмен на мнения</i>

Приложено се изпраща на делегациите информационна бележка от председателството с цел насочване на обмена на мнения на тема „Мерки на ЕС за превенция, включително намаляване на употребата на тютюн и алкохол“ на заседанието на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (Здравеопазване) на 20 юни 2025 г.

Въведение

Обсъжданията, проведени по време на заседанията на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси, както при полското, така и при предходните председателства, показват нарастващата неотложност на предприемането на действия в областта на превенцията на заболяванията и насърчаването на здравето. Видимото забавяне на увеличаването на очакваната продължителност на живота в държавите от ЕС е силен сигнал за действие. Същевременно съществува общо разбиране, че инвестирането в общественото здраве в наши дни означава по-безопасно бъдеще и намаляване на предстоящи, неизбежни източници на напрежение в здравните системи.

Увеличават се научните доказателства за високата социална и икономическа стойност на здравето на населението. Здравето на населението повишава равнището на благосъстояние на отделния човек, увеличава социалното сближаване и икономическата ефективност на труда и намалява социалните и икономическите разходи за лечение и грижи за болните. Здравето не е просто човешка цена, а има и измерима социална и икономическа стойност. Всички политики, които подобряват дългосрочното здраве на населението, са икономически ефективни.

Необходимо е систематично и последователно да се увеличава равнището на разходите за общественото здраве и да се укрепва сътрудничеството между държавите членки. Нуждаем се от бързи и интензивни действия за намаляване на въздействието на отрицателните, определящи здравето фактори. Тези действия следва да включват регулаторни мерки и образователни дейности, интервенции в областта на насърчаването на здравето и превенцията на заболяванията.

Трябва да реагираме много по-бързо и по-ефективно на явления, произтичащи от въздействието на търговските фактори, определящи здравето, които са стимулирани от огромните инвестиции на промишлеността в маркетинга на вредни продукти.

Необходимо е да се събират и оценяват знания за ефективността и ефикасността на действията в областта на общественото здраве. Тези действия трябва да бъдат интердисциплинарни и да надхвърлят традиционната изолация на управлението на социалната сигурност, системата на здравеопазване, образованието, опазването на околната среда и предотвратяването на изменението на климата и загубата на биологично разнообразие. Тези действия изискват систематично планиране, оценяване и непрекъснато адаптиране с оглед на оптимизацията, но също така създават необходимост да се реагира на ускоряването на промените в околната среда. Един много ценен аспект в това отношение е редовното и официално сътрудничество между държавите членки и на равнището на Европейския съюз.

Употреба на алкохол

Задачата за ограничаване на употребата на алкохол следва да се разглежда в контекста на общественото здраве и обществената безопасност.

Според СЗО употребата на алкохол е третият най-важен рисков фактор за човешкото здраве. Над 200 заболявания могат да бъдат свързани с употребата на алкохол¹. Най-често срещаната причина за смърт, свързана със злоупотребата с алкохол, са сърдечносъдовите заболявания, включително инфарктите и инсултите.

Редица научни изследвания посочват етанола като водещ фактор, който увеличава риска от най-малко 7 злокачествени тумора, включително тези, които засягат устната кухина, фаринкса, ларинкса, гърдите и черния дроб.

Съществува и значителна връзка между употребата на алкохол и психичните разстройства. Полша заема челно място в класацията на държавите от ЕС с най-голям брой смъртни случаи, причинени от психични и поведенчески разстройства, свързани с употребата на алкохол.

Последиците от липсата на успех при намаляването на употребата на алкохол следва да накарат всички ни да се замислим какви мерки следва да се предприемат за подобряване на общественото здраве и обществената безопасност и намаляване на социално-икономическите разходи.

Според научните изследвания и свързаните с тях препоръки на СЗО най-ефективните мерки са:

- **ограничаване на икономическата достъпност** чрез подходяща ценова политика за алкохола,
- **ограничаване на физическата достъпност**, т.е. ограничаване на броя на пунктовете за продажба на алкохол и тяхното работно време,
- **забрани и ограничения за рекламата и популяризирането** на алкохолни напитки и осигуряване на спазването на закона в тази област.

¹ <https://www.who.int/europe/news-room/fact-sheets/item/alcohol-use>.

Ограничаването на физическата и икономическата достъпност на алкохола е един от най-ефективните, евтини и лесно достъпни инструменти за намаляване на употребата на алкохол. Физическата и икономическата достъпност на алкохола оказва пряко влияние върху нивото на употреба и свързаните с нея здравни, социални и — като следствие — икономически проблеми.

Горепосочените стратегии следва да бъдат подкрепяни от превантивни и образователни дейности, но политиката за контрол и ограничаване на достъпа до алкохол не може да бъде заменена с образование, превенция, лечение на зависимостите и подкрепа за семействата. Всички тези елементи следва да бъдат включени във всеобхватна политика по отношение на алкохола.

Употреба на тютюневи и никотинови изделия

Тази година е единадесетата годишнина от публикуването на Директива 2014/40/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно производството, представянето и продажбата на тютюневи и свързани с тях изделия и за отмяна на Директива 2001/37/ЕО.

През последните години в Европа възникнаха нови заплахи за общественото здраве, които значително възпрепятстват прилагането на ефективна политика за борба с тютюнопушенето, провеждана от Европейския съюз (напр. изделия, съдържащи синтетичен никотин, електронни цигари за еднократна употреба). Употребата на тези изделия е особено опасна за младите хора, тъй като представлява реална заплаха, която може да доведе до пристрастяване на хиляди непълнолетни към токсичното вещество никотин. Държавите членки предприемат различни мерки за намаляване на употребата на тютюневи и свързани с тях изделия. Важно е да се следи ефективността на тези мерки.

Предложения към държавите членки за политики:

- **развиване на систематичен, институционален обмен на опит** между националните и международните институции в областта на различните здравни програми и политики, включително обмен на данни и опит относно успехите и неуспехите на инициативите в сферата на общественото здраве;
- **проучване и разработване на общи европейски подходи** за насърчаване на здравето и предотвратяване на заболяванията, чрез които може да се постигне добавена стойност посредством обмен на знания, ресурси и подкрепа за хармонизирането на стандартите, включително постигането на съгласие относно прозрачни и съгласувани критерии за оценка на интервенциите с цел поддържане на тяхното високо качество;
- **извършване на дейности относно приложимостта и приспособимостта на добри практики** в различни национални и местни условия въз основа на систематичната организация на информацията за ефективни мерки в тематични области и целеви групи на интервенции.

При планирането на услугите на общественото здравеопазване навсякъде в ЕС следва да се вземат предвид: теориите и научните доказателства; бързо променящите се нужди на общностите; наличните ресурси и предпочитания; контекстуалните фактори, определящи живота на хората, и осъществяваните интервенции. По-специално тези услуги следва да отговарят на здравните нужди на населението в различните етапи от живота. Същевременно е необходимо да се даде приоритет на децата и подрастващите, които са изложени на нови и отрицателни стимули, и на чувствителните групи, включително възрастните хора.

Превенцията на заболяванията, особено превенцията на инфекциозните болести, се превърна в значително предизвикателство за Европейския съюз — пространство, което се характеризира с отворени граници и свобода на движение и което е изправено пред нарастваща вълна от имиграция от различни части на света.

ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ

1. Според Вас кои са основните приоритети за Европейския съюз по отношение на дейностите в областта на общественото здраве за следващите 3—5 години?
 2. Има ли дейности, които следва да се извършват на равнището на ЕС чрез европейските институции? Кои са тези дейности?
 3. Какви практически действия можем да предприемем в рамките на ЕС и между държавите членки за укрепване на институционалното сътрудничество в областта на превенцията на заболяванията и насърчаването на здравето?
-